

Ablativ absolutní ~ ablativ s participiém

V textu se vyskytuje zpravidla v podobě dvou slov: jedno je substantivum v ablativu a druhé je participium prézentu aktiva nebo participium perfekta pasiva rovněž v ablativu. Substantivum nesouvisí s žádným dalším jménem ve větě, proto „absolutní“.

Určení ablativu absolutního v textu:

Romulo regnante = abl.sg.substantiva

+ **abl.sg.participia prézentu aktiva**

iudicibus iudicantibus = abl.pl.substantiva

+ **abl.pl.participia prézentu aktiva**

reo damnato = abl.sg.substantiva

+ **abl.sg. participia perfekta! pasiva!**

consulibus creatis =abl. pl. substantiva

+ **abl.pl.participia perfekta pasiva**

Postup při překladu do češtiny:

1. Podle přípony a koncovky určím druh participia

2. a/Participium prézentu aktiva

vyjadřuje **činnou současnost**
s hlavním dějem věty.

3. a/ Činnou současnost mohu přeložit

buď pomocí předložek: **za, při, během:**

za/během vládnutí/vlády Romula,

za Romulovy vlády; při souzení soudců

nebo **vedlejší větou příslovečnou**

časovou s přísudkem vyjádřeným

slovesem **vidu nedokonavého:**

Když vládl/kraloval Romulus;

když soudci soudili.

b/Participium perfekta pasiva

vyjadřuje **trpnou předčasnost**

před hlavním dějem věty

b/ Trpnou předčasnost mohu

přeložit buď pomocí předložky **po:**

po odsouzení viníka; po zvolení konzulů

nebo **vedlejší větou s přísudkem**

vyjádřeným slovesem **vidu**

dokonavého: Když byl viník

odsouzen; když byli zvoleni konzulové.

Příklady:

Tiberio caesare imperante comitia plebis

fungiebantur.

Legibus XII [duodecim] tabularum scriptis

iustitia maior erat.

Za vlády císaře Tiberia/Když vládl císař

Tiberius, byly v činnosti lidové sněmy.

Po sepsání zákonů 12 desek/Když byly

sepsány zákony 12 desek, existovala větší
spravedlnost.

Autumno occidente Caesar in Italiam redit.

S končícím podzimem/Když končí

podzim, vrací se Caesar do Itálie.

Tribus bellis Punicis finitis Romanis provinciae

Sicilia et Sardinia erant.

Po skončení tří punských válek měli

Římané provincie Sicílie a Sardinie.

Pozor! Na **zvláštní příklad ablativu absolutního bez participia**, tzv. nominální ablativ absolutní vyjádřený substantivem nebo adjektivem: Místo něj se zpravidla objevuje označení nějaké **funkce, úřadu**, pracovního zařazení nebo věku.

Příklady:

*Servio Tullio rege...*Když byl Servius Tullius králem, *Cicerone consule...*Když byl Cicero

konzulem, *Sallustio scriptore...*za spisovatele Sallustia, *Caligula puero...*za Kaligulova

dětství, *Iustiniano vivo...*za života Justiniana.

Poznámky:

- Ablativ absolutní mívá k hlavnímu ději věty nejčastěji vztah časový, a to spíše náhodné, nahodilé časové souvislosti, než vztah příčinný (ten se v latině vyjadřuje spíše souvětím s vedlejší větou se spojkou cum historicum)
- Může se vyskytnout i vztah přípustkový – přestože, i když, např.: *Octaviano Augusto principe dux navium optimus eo tempore M. Vipsanius Agrippa fuit*. Přestože byl Oktavianus Augustus principem, byl nejlepším námořním velitelem té doby M. Vipsanius Agrippa. nebo vztah podmínkový – jestliže, kdyby: *Mithridate rege non victo a Romanis Europe minor esset*. Kdyby král Mithridates nebyl Římany poražen, byla by Evropa menší. Eventuálně jiný příslovečný vztah.
- Participium perfekta pasiva sloves deponentních a semideponentních je ve většině případů aktivní! Aktivní význam může mít i participium perfekta pasiva běžných sloves = tzv.: kryptoaktivum.